

Inbreng VBS Internetconsultatie Wetsvoorstel Afschaffing van de fusietoets in het funderend onderwijs

VBS is tegen afschaffen fusietoets zonder dat daar waarborgen tegenover staan. VBS vreest onnodige verdere schaalvergroting door het afschaffen van de fusietoets. Daarom zou er een opt-out optie voor een school in de wet opgenomen moeten worden, zodat een school uit een schoolbestuur kan stappen en verder gaan onder een nieuw te vormen bestuur. VBS was in 2017 om dezelfde reden al geen voorstander van de lichtere variant van de fusietoets (waarbij aanvragen uitsluitend door DUO worden bekeken en beoordeeld op volledigheid en de doorlopen procedure. Een nieuw afwegingskader beoordeelt of er sprake is van een significante belemmering en de fusie-effectrapportage is aangevuld met bijvoorbeeld vragen die gaan over de borging van de menselijke maat). Los hiervan was en is VBS ook niet blij met de (bureaucratische) wijze waarop aan de fusietoets in de praktijk werd vormgegeven via CFTO. Dat hier iets moest gebeuren is duidelijk.

Naar de mening van VBS bood de lichte variant onvoldoende garantie voor het behoud van de menselijke maat en de keuzevrijheid binnen het onderwijs. VBS vindt het goed dat er van buiten de schoolgemeenschap en directe belanghebbenden (inclusief gemeenten) nog eens (constructief) kritisch wordt meegekeken met het hele proces, dat verhoogt de kwaliteit en de zorgvuldigheid van het besluitvormingsproces. Het meekijken door derden dreigt nu te verdwijnen en het is de vraag of de bestaande processen (via MR, gemeente) dit voldoende gaan compenseren. VBS denkt van niet.

Kortom, door het afschaffen van de fusietoets blijven de bezwaren van VBS overeind en vrezen wij voor verdere schaalvergroting waar die niet altijd noodzakelijk is.

Wel is het positief dat de fusie-effectrapportage en het instemmingsrecht van de MR blijven bestaan.

Wij hebben er echter een hard hoofd in dat de ingebouwde wettelijke waarborgen voor het behoud van de menselijke maat in de praktijk afdoende zullen werken. Hier zal op zijn minst iets tegenover moeten worden gezet, bijvoorbeeld de mogelijkheid van de hierboven genoemde 'opt-out'.

De algehele tendens tot schaalvergroting heeft in de afgelopen jaren ons inziens niet per se geleid tot beter onderwijs, behoud van de menselijke maat en behoud van keuzevrijheid. Dit laat onverlet dat er omstandigheden kunnen zijn (bijvoorbeeld krimp) waarin bestuurlijke samenwerking nuttig en zelfs wenselijk is.

Waarborg menselijke maat

De fusie-effectrapportage stelt:

“6. Evaluatie van de fusie

In dit onderdeel beschrijft het bestuur wanneer en hoe de fusie wordt geëvalueerd, met name op de punten omvang, continuïteit en keuzevrijheid.”

De vraag is wat er gebeurt als na de evaluatie blijkt dat het toch niet zo goed gaat met de menselijke maat? Het lijkt onwaarschijnlijk dat een fusie dan wordt teruggedraaid.

Hoogstens zullen er toezeggingen voor verbeteringen komen. Maar wie dwingt dat af? En hoe ver en tot welke prijs? De evaluatie lijkt een wassen neus.

Wat VBS betreft maakt de wetgever haast met de wettelijke mogelijkheid tot een opt-out van

een school uit een schoolbestuur (onder een nieuw te vormen bestuur). Dit is de enige manier om consequent en niet vrijblijvend consequenties te verbinden aan de evaluatie.

Medezeggenschap

De MR heeft instemmingsrecht bij een fusie. Bij een geschil over de fusie heeft de Geschillencommissie Medezeggenschap het laatste woord. Toetsing door de commissie is meer procedureel van aard. Dus kritisch en onpartijdig naar de voor- en nadelen kijken is dit niet. VBS vindt deze toetsing derhalve een onvoldoende waarborg voor een zorgvuldig fusieproces.

Tot slot

Het is niet duidelijk wat de waarde van het eventuele negatieve advies van het college van burgemeester en wethouders van de betrokken gemeente(n) is.

Uit de cijfers die in het wetsvoorstel worden genoemd over de grootte van besturen blijkt dat er nog steeds meer kleinere schoolbesturen zijn dan grotere. Dit zegt misschien iets over de ervaren voordelen van kleinschaligheid. VBS pleit daarom voor nader onderzoek naar de voordelen van kleinere schoolbesturen. Niet alleen met het oog op dit wetsvoorstel, maar ook gezien het feit dat de menselijke maat altijd centraal wordt gesteld, ook door de politiek, maar concrete maatregelen ter waarborging uitblijven en er zelfs een impliciete druk op schaalvergroting van veel maatregelen uitgaat.

Het onderzoek zou moeten gaan over de vraag of kleinschaligheid in de dagelijkse praktijk inderdaad beter is voor betrokkenen (niet alleen kijkend naar bedrijfseconomische optimalisatie, maar ook naar kwaliteit in brede zin en tevredenheid van alle belanghebbenden) en of de maatschappelijke effecten op langere termijn ook niet gunstiger blijken te zijn.

Over VBS

VBS is in 1921 opgericht als vereniging van algemeen bijzondere scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Meer dan 200 schoolbesturen en 400 scholen met in totaal rond de 100 duizend leerlingen zijn lid van VBS. Veel van onze leden zijn kleinere schoolbesturen en scholen met een eigen (pedagogische) identiteit. VBS komt op voor de vrijheid van onderwijs: het recht van ouders om kinderen te laten onderwijzen op een manier die past bij hun opvattingen. De diversiteit in onze samenleving en de eigenheid van ieder kind vragen om scholen met een eigen karakter en visie. Dat eigen karakter krijgt ruimte door particulier initiatief tot schoolstichting. Dankzij artikel 23 in de grondwet, dat het (algemeen) bijzonder onderwijs mogelijk maakt, kunnen in Nederland ook ouders een school stichten.

VBS staat voor de menselijke maat in het onderwijs, waarbij scholen en schoolbesturen dicht bij ouders en leerlingen staan. Voor haar leden is VBS belangenbehartiger, helpdesk en verbinder.